

TRAINING OF EXPERTS TO ASSESS SOILS DAMAGED DUE TO HOSTILITIES

Землевпорядкування та оцінка нанесеної шкоди землекористуванню на територіях, що зазнали військових дій Росії в Україні

Третяк Антон Миколайович,
доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН,
Білоцерківський національний аграрний університет

Третяк Валентина Миколаївна,
доктор економічних наук, професор, Сумський національний аграрний університет

Sumy National
Agrarian University

Royal
Agricultural
University

Враховуючи, що ця агресивна війна ведеться з порушенням норм міжнародного права, вчиняючи злочини проти мирного населення України та розрушуючі дії щодо землекористування населених пунктів, цивільної інфраструктури, земельних і інших природних ресурсів, у повоєнний період є необхідним здійснення значних масштабних відновлювальних соціально-економічних, екологічних, містобудівних, сільськогосподарських та інших заходів, які відносяться до сфери землеустрою і містобудування. Результати війни жахливі

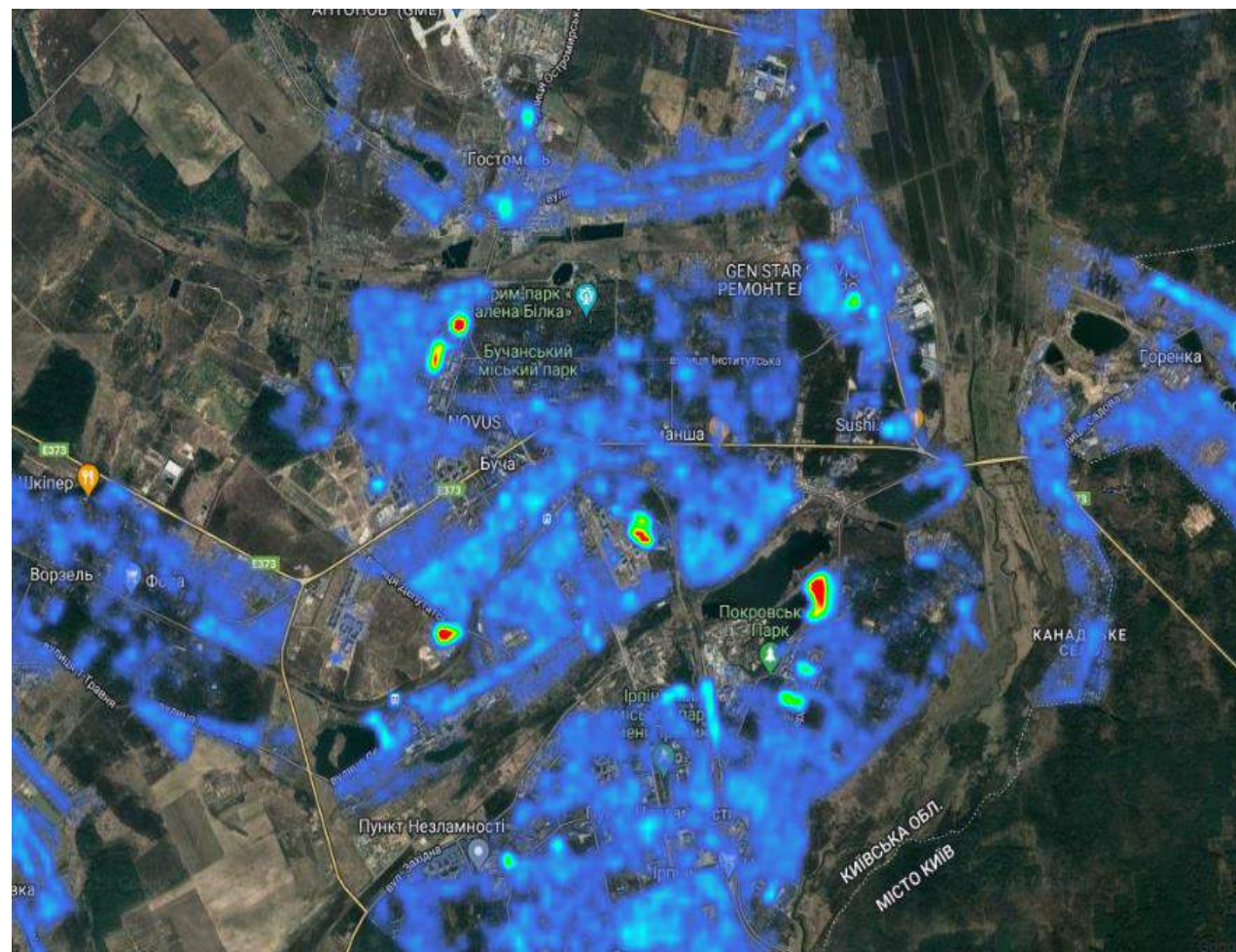
Буча. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14644?page=2>.

Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/tag/foto-viiny>.

Крім того, необхідне документування завданої їм майнової шкоди внаслідок російської воєнної агресії на території України для подальшого стягнення з країни-агресора за проектом «Росія заплатить» (<https://damaged.in.ua/>), відповідних судових рішень та інших ініціатив справедливості.

Відповідно, **у післявоєнний період необхідне врегулювання поняття відновлювальних землепорядних та містобудівних робіт, строки та зміст заходів, які повинні виконуватися в межах такого відповідного періоду**, а також повноваження відповідного органу на прийняття рішення про його початок та завершення, яке на сьогодні в законодавстві відсутнє. В цьому зв'язку, необхідно сформулювати нові терміни щодо землекористування, яке зазнало збитків від воєнних дій.

Дані аналізу збитків проекту «Росія заплатить»

Враховуючи, що згідно статті 1 закону України «Про землеустрій» [Закон України «Про землеустрій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>] землеустрій та землевпорядкування – це «сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, ...» виникла потреба розроблення нового виду землевпорядної документації для територіально-просторового відновлення землекористування та розміщеного в його межах земельних та інших природних ресурсів, майнових об'єктів а також відповідної шляхової і інженерної інфраструктури тощо.

В цьому зв'язку, виникла необхідність розроблення відповідних нормативно-методичних документів для територій сільських територіальних громад, зокрема [Третяк А. М., Третяк В. М., Капінос Н. О., Гетманьчик І. П., Третяк Р. А. Землевпорядкування та оцінка нанесеної шкоди землекористуванню на територіях, що зазнали військових дій в Україні. *Агросвіт*. № 11-12. 2022. с. 3-11.]:

1) порядку інвентаризації земельних ділянок та ідентифікації прав на землю і інші природні ресурси, знищених або пошкоджених внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів;

2) склад та зміст технічної документації щодо інвентаризації земельних ділянок та ідентифікації прав на землю і інші природні ресурси, знищених або пошкоджених внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів;

3) методичних рекомендацій з фіксування прямої шкоди, завданої продуктивному потенціалу земельних (грунтових) та інших природних ресурсів, біорізноманіттю і майну (крім будівель та споруд [*Методика обстеження будівель та споруд, пошкоджених внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів. Наказ Міністерства розвитку громад та територій України 28.04.2022 року № 65.*]) внаслідок збройної агресії російської федерації;

4) методики та порядку оцінки вартості збитків завданих землекористуванню (земельним ділянкам, продуктивному потенціалу земельних (грунтових) та інших природних ресурсів, біорізноманіттю і майну (крім будівель та споруд), яке знищено або пошкоджено внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів;

5) склад та зміст технічної документації щодо оцінки вартості збитків завданих землекористуванню (земельним ділянкам, продуктивному потенціалу земельних (грунтових) та інших природних ресурсів, біорізноманіттю і майну (крім будівель та споруд), яке знищено або пошкоджено внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів;

6) порядок розроблення комплексних планів територіально-просторового відновлення та розвитку землекористування, на територіях, що зазнали прямої шкоди внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів. Частково ця проблема висвітлена у колективній монографії А.М. Третяк та інші «Територіально-просторове планування: базові засади теорії, методології, практики» [Третяк А. М. Територіально-просторове планування: базові засади теорії, методології, практики: монографія / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Т.М. Прядка; Н.А. Третяк, [за заг. ред. А.М. Третяка]. – Біла Церква: «ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. 142 с.];

7) склад та зміст проектів комплексних планів територіально-просторового відновлення та розвитку землекористування на територіях, що зазнали прямої шкоди внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів.

Згідно порядку проведення інвентаризації земель затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 червня 2019 р. № 476 [Порядок проведення інвентаризації земель. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 2019 р. № 476. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/476-2019-%D0%BF#Text>] передбачено, що **«Інвентаризація земель проводиться з метою встановлення місця розташування об'єктів землеустрою, їх меж, розмірів, правового статусу, виявлення земель, що не використовуються, використовуються нераціонально або не за цільовим призначенням, виявлення для консервації деградованих сільськогосподарських угідь і забруднених земель, встановлення кількісних та якісних характеристик земель, необхідних для ведення Державного земельного кадастру, виявлення та виправлення помилок у відомостях Державного земельного кадастру, здійснення державного контролю за використанням та охороною земель і прийняття на їх основі відповідних рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування».** **Разом з тим, вказаним порядком не передбачена ідентифікації прав на земельні ділянки** та розміщені в їх межах інші природні ресурси, знищених або пошкоджених внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів. Для ідентифікації прав на земельні ділянки та розміщені в їх межах інші природні ресурси використовуються відомості Державного земельного кадастру.

Згідно пункту 9 Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації [Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 326 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 липня 2022 р. № 951). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>] починаючи з 19 лютого 2014 року, встановлюється:

шкода, завдана земельним ресурсам, - напрям, що включає шкоду від пошкодження і знищення родючого шару ґрунту та шкоду, зумовлену забрудненням і засміченням земельних ресурсів.

Основні показники, які оцінюються:

витрати на рекультивацію земель, які були порушені внаслідок бойових дій, будівництво, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій для облаштування державного кордону;

Основні показники, які оцінюються:

витрати на рекультивацію земель, які були порушені внаслідок бойових дій, будівництво, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій для облаштування державного кордону;

збитки, завдані власникам (землекористувачам) земельних ділянок сільськогосподарського призначення;

витрати на відновлення меліоративних систем;

школа, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок забруднення ґрунтів

речовинами, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості [Методика визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища 27.10.1997 № 171 (у редакції наказу Мінприроди 04.04.2007 № 149. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-98#Text>];

школа, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок засмічення земельних ділянок сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами [Методика визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища 27.10.1997 № 171 (у редакції наказу Мінприроди 04.04.2007 № 149. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-98#Text>].

Одночасно необхідно розглянути і «Методику визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану» [Методика визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану. Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 04 квітня 2022 року № 167. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>.], яка застосовується для визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам у наслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану.

У цій Методиці терміни вживаються у такому значенні:

- **забруднення ґрунтів** - накопичення в ґрунтах речовин, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості;
- **засмічення земель** - наявність на земельній ділянці сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин без відповідних дозволів.

Новелами **цієї Методики** є те, що в основу визначення вартості нанесеної шкоди від забруднення ґрунтів покладено **питомі витрати на ліквідацію наслідків забруднення ґрунтів, нормативну грошову оцінку земель та вартість рекультивації**, що є затрудненим підходом для розрахунків та у ситуації нестабільності економіки в країні.

Також хочемо звернути Вашу увагу на **конфліктність нормативних актів щодо визначення шкоди від пошкодження і знищення родючого шару ґрунту**. Так, «Методикою визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації» затвердженою наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України 18 травня 2022 року № 295 [*Методика визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України 18 травня 2022 року № 295. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0586-22#Text>*] також не врегульовано визначення шкоди від пошкодження і знищення родючого шару ґрунту.

Адже, коли йде мова про «*пошкодження і знищення родючого шару ґрунту*», то під цими термінами розуміється [Третяк А. М., Третяк В. М., Капінос Н. О., Гетманьчик І. П., Третяк Р. А. Землевпорядкування та оцінка нанесеної шкоди землекористуванню на територіях, що зазнали військових дій в Україні. *Агросвіт*. № 11-12. 2022. с. 3-11.]:

- ❖ **пошкодженням землекористуванням** вважається земельна ділянка, в межах якої пошкоджено продуктивний потенціал земельних (ґрунтових) та інших природних ресурсів, біорізноманіття і майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією російської федерації, та може бути відновлене, зокрема шляхом здійснення земельних поліпшень, що не потребують значних капітальних витрат;.
- ❖ **знищенням (зруйнованим) землекористуванням** вважається земельна ділянка, в межах якої знищено (зруйновано) продуктивний потенціал земельних (ґрунтових) та інших природних ресурсів, біорізноманіття і майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією російської федерації, та відновлення якого, необхідне шляхом рекультивації земель чи здійснення інших земельних поліпшень або переведення для іншого використання чи довгострокову консервацію.

Оскільки, внаслідок будівництва протиоборонних укріплень та інших військових дій пошкоджено та знищено ґрунтовий компонент екосистеми землекористування.

Під **ґрунтовим компонентом екосистеми землекористування** розуміється обмежений простором прояв процесів ґрунтоутворення, який оцінюється та нормується з урахуванням природних властивостей ґрунтів, екологічного стану та виконуваних у природі екологічних функцій.

Статтею 207 Земельного кодексу України визначено умови відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, а саме:

- втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва включають втрати сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників, а також втрати, завдані обмеженням у землекористуванні та погіршенням якості земель;
- відшкодуванню підлягають втрати сільськогосподарських угідь (ріллі, багаторічних насаджень, перелогів, сінокосів, пасовищ), лісових земель та чагарників як основного засобу виробництва в сільському і лісовому господарстві внаслідок вилучення (викупу) їх для потреб, не пов'язаних із сільськогосподарським і лісогосподарським виробництвом;
- відшкодуванню підлягають також втрати, завдані обмеженням прав власників землі і землекористувачів, зокрема орендарів, або погіршенням якості угідь внаслідок негативного впливу, спричиненого діяльністю громадян, юридичних осіб, органів місцевого самоврядування або держави, а також через виключення сільськогосподарських угідь, лісових земель і чагарників із господарського обігу внаслідок встановлення охоронних, санітарних та інших захисних зон;
- втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва компенсуються незалежно від відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.

Втрати сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва визначалися у порядку, визначеному постановою Кабінету Міністрів України «Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню» [*«Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню»*. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 р. N 1279 із змінами. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1279-97-%D0%BF#Text>].

Однак, законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» від 17 червня 2020 р. № 711-ІХ [*Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель»*. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>] внесено зміни до статті 207 земельного кодексу України що стосуються відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва при зміні цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

Так, зокрема визначено, що «Втрати сільськогосподарського виробництва, що відшкодовуються при зміні цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення, внаслідок якої земельні ділянки переводяться до земель інших категорій, становлять **30 відсотків різниці між нормативною грошовою оцінкою відповідної земельної ділянки після та до зміни її цільового призначення**» [Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель». Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>].

При **оцінці стану ґрунтів пошкоджених чи знищених** внаслідок бойових дій **мова повинна вестись про альтернативну (відтворювальну) вартість збереження (відтворення) земельних (ґрунтових)** та інших природних ресурсів, обумовлена адекватним (еколого-орієнтованим) напрямом економічного зростання (чи збитків).

Базовою основою відтворювальної вартості є **відтворювальна рента**, яка є носієм і екологічного та економічного ефекту та в результаті капіталізації виражає капітальну еколого-економічну вартість (цінність) земельних (ґрунтових) та інших природних ресурсів, що обумовлена ефективністю відтворення їх екологічної складової в системі землекористування.

Відтворювальна рента в системі землекористування має свою процедуру обчислення: *на основі диференціальної земельної ренти, зниженої норми дисконту та методу капіталізації (дисконтування) знаходиться капітальна величина відтворювальної ренти, а потім виділяється екологічна рента.*

Формула визначення відтворювальної ренти виглядає наступним чином:

$$R_{вз} = [R_{дз} + R_{дз} (K_{ен} / K_{ек}) - 1] / K_{ен},$$

де $R_{дз}$ - щорічна диференціальна земельна рента;

$K_{ен}$ - капіталізатор економічної сфери землекористування (*прийнятий для нормативної грошової оцінки на рівні 0,03 а для ринкової (експертної) на рівні 0,05*));

$K_{ек}$ – капіталізатор екологічної сфери землекористування (*приймається на рівні 0,01 (100 років відтворення в природних умовах) для ґрунтів сільськогосподарських угідь); для лісових земель на рівні 0,02 (50 років відтворення лісової рослинності).*

Нами здійснено порівняння різних підходів щодо визначення нормативів відшкодування втрат ґрунтового покриву (табл. 1-4).

Таблиця 1. Порівняльна характеристика нормативів вартості втрат ґрунтового покриття, які підлягають відшкодуванню

№ п/п	Назва областей	Нормативи вартості втрат ґрунтового покриття ріллі, тис. грн. за 1 га				
		згідно постанови КМУ від 17.11.1997 р. № 1279	згідно постанови КМУ від 17.11.1997 р. № 1279 проіндексовані по курсу долара*	згідно закону від 17 червня 2020 р. № 711-IX (30% від різниці НГО)	згідно підходу розрахунку відтворювальної вартості за НГО, тис. грн	згідно підходу розрахунку відтворювальної вартості при ринковій вартості, тис. грн
1	2	3	4	5	6	7
1	АР Крим	96,59	1901,86	364,20	99,6	-
2	Дніпропетровська	82,87	1631,71	362,93	119,15	219,4
3	Донецька	91,04	1792,58	362,67	123,11	162
4	Запорізька	69,37	1365,90	364,51	94,91	169
5	Київська	116,74	2298,61	364,04	102,04	579,2
6	Луганська	65,89	1297,37	363,86	104,75	199,8
7	Миколаївська	65,78	1295,21	351,89	104,38	185,8
8	Сумська	97,47	1919,18	351,96	103,23	175,3
9	Харківська	86,25	1698,26	362,33	128,3	215,9
10	Херсонська	77,43	1524,60	352,67	92,47	199,8
11	Чернігівська	93,33	1837,67	352,78	90,68	188,6

*Станом на 02.07.1997 р. 1 дол. США = 1,857 грн. [Офіційний валютний курс НБУ на 2.07.1997. Електронний ресурс: <https://index.minfin.com.ua/exchange/archive/ua/1997-07-02/>]

Станом на 30.12.2022 р. 1 дол. США = 36,5686 грн. [Офіційний валютний курс НБУ на 30.12.2022. Електронний ресурс: <https://index.minfin.com.ua/ua/exchange/archive/nbu/curr/2022-12-30/>]

Таблиця 2. Вихідні дані про нормативи втрат та вартість орних земель за різними джерелами

№ п/п	Назва областей	Нормативи втрат сільськогосподарського виробництва та вартість орних земель, тис. грн. за 1 га					
		згідно поста-нови КМУ від 17.11.19 97 р. № 1279	згідно поста-нови КМУ від 17.11.199 7 р. № 1279 проін-дексовані по курсу долара*	норма-тивна грошова оцінка ріллі станом на 2022 р.	норма-тивна грошова оцінка забудова них земель станом на 2022 р.	різниця норма-тивної грошової оцінки забудова них земель та ріллі	середня вартість 1 га відчуже них* земельн их ділянок
1	2	3	4	5	6	7	8
1	АР Крим	96,59	796,2	26,00	1240	1214	-
2	Дніпропетровс ька	82,87	794,9	30,25	1240	1209,75	34,2
3	Донецька	91,04	1022,7	31,11	2680	2648,89	26,0
4	Запорізька	69,37	796,5	24,98	1240	1215,02	27,0
5	Київська	116,74	796,0	26,53	1240	1213,47	85,6
6	Луганська	65,89	795,9	27,12	1240	1212,88	31,4
7	Миколаївська	65,78	579,9	27,04	1200	1172,96	29,4
8	Сумська	97,47	580,0	26,79	1200	1173,21	27,9
9	Харківська	86,25	794,3	32,24	1240	1207,76	33,7
10	Херсонська	77,43	580,7	24,45	1200	1175,55	31,4
11	Чернігівська	93,33	580,8	24,06	1200	1175,94	29,8

Держгеокадастр України. Інформація щодо середньої вартість 1 га відчужених* земельних ділянок в розрізі областей, тис. грн. Електронний ресурс: <https://land.gov.ua/monitorynh-zemelnykh-vidnosyn/>

* при розрахунку показників враховані наступні види цивільно-правових угод: купівля-продаж, міна, дарування, довічне утримання

Список областей України за чисельністю населення. Електронний ресурс: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Таблиця 3. **Капіталізована відтворювальна рента** у сфері економіки землекористування за даними ринкової вартості орних сільськогосподарських земель

№ п/п	Назва областей	Середня ринкова вартість 1 га відчужених* земельних ділянок станом на 2022 р., тис. грн	Дифереціальна земельна рента у сфері економіки землекористування (<i>R_{дз}</i>), тис. грн	Капіталізована відтворювальна рента (вартість) у сфері економіки землекористування (<i>R_{вз}</i>), тис. грн
1	2	3	4	5
1	АР Крим	-		
2	Дніпропетровська	34,2	1,71	185,2
3	Донецька	26,0	1,3	136
4	Запорізька	27,0	1,35	142
5	Київська	85,6	4,28	493,6
6	Луганська	31,4	1,57	168,4
7	Миколаївська	29,4	1,47	156,4
8	Сумська	27,9	1,395	147,4
9	Харківська	33,7	1,685	182,2
10	Херсонська	31,4	1,57	168,4
11	Чернігівська	29,8	1,49	158,8

Таблиця 4. **Капіталізована відтворювальна рента у сфері економіки землекористування за даними нормативної грошової оцінки орних сільськогосподарських земель**

№ п/п	Назва областей	Нормативна грошова оцінка ріллі станом на 2022 р., тис. грн	Дифереціальна земельна рента у сфері економіки землекористування ($R_{\partial z}$), тис. грн	Капіталізована відтворювальна рента (вартість) у сфері економіки землекористування ($R_{вз}$), тис. грн
1	2	5	4	5
1	АР Крим	26,00	0,780	73,60
2	Дніпропетровська	30,25	0,908	88,90
3	Донецька	31,11	0,933	92,00
4	Запорізька	24,98	0,749	69,93
5	Київська	26,53	0,796	75,51
6	Луганська	27,12	0,814	77,63
7	Миколаївська	27,04	0,811	77,34
8	Сумська	26,79	0,804	76,44
9	Харківська	32,24	0,967	96,06
10	Херсонська	24,45	0,734	68,02
11	Чернігівська	24,06	0,722	66,62

За даними громадської організації "Екодія" у дослідженні "Вплив війни росії проти України на стан українських ґрунтів" вартість рекультивації та супутніх робіт і послуг коливається в залежності від необхідної для відновлення родючого шару ґрунту і технології. **Вартість рекультивації може коливатись від \$150 (5 485 грн) до \$1 млн (36 568 600 грн) за кубічний метр**, якщо мова йде про захоронення ґрунтів, що містять особливо небезпечні речовини [Рекультивація деокупованих сільгоспземель: чи є сенс проводити її під час війни? <https://delo.ua/business/rekultivaciya-deokupovanix-silgospzemel-ci-je-sens-provoditi-yiyi-pid-cas-viini-416485/>]. Так, за їх інформацією, для відновлення родючого шару ґрунту застособуються наступні технології:

- Термічна десорбція - \$10-70 за 1 куб. м;
- Хімічне вилуговування (промивання) - \$30-300 за 1 куб. м;
- Стабілізація - \$50-120 за 1 куб. м;
- Технології землеробства - від \$100 за 1 куб. м;
- Хімічна екстракція - \$150-500 за 1 куб. м;
- Компостування - близько \$200 за 1 куб. м;
- Хімічне окислення/відновлення - \$200-500 за 1 тонну ґрунту.

Відповідно, 1 га рекультивації буде коштувати від 18 284,3 тис. грн до 121 895,3 тис. грн

Таким чином, найбільш об'єктивними, на наш погляд, є два підходи визначення нанесеної шкоди ґрунтам:

1) згідно постанови Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1279 «Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню», ***проіндексованих по курсу долара станом на 30.12.2022 р.;***

2) ***розрахунку капіталізованої відтворювальної вартості*** у сфері економіки землекористування з використанням середньої ринкової вартості 1 га відчужених земельних ділянок на земельному ринку станом на 2022 р.

В цьому зв'язку, необхідно цю проблему врегулювати постановою Кабінету Міністрів України.

Training of experts to assess soils
damaged due to hostilities

Sumy National
Agrarian University

Royal
Agricultural
University

Дякую за увагу!

SOIL-EXPERT.SNAU.EDU.UA